

2013-05-27

Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt

Länsstyrelsen i Norrbottens län

971 86 Luleå

Via E-post till: vattenmyndigheten.norrbotten@lansstyrelsen.se

Svar på Vattenmyndighetens Samrådshandling. Länsstyrelsen har begärt in synpunkter och förslag enligt följande:

- Arbetsprogram på 64 sidor, med tidtabell och översikt av väsentliga frågor i Bottenvikens vattendistrikt inför arbetet med förvaltningsplan 2015-2021,
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/bottenviken/samrad/samrad-2012/arbetsplan-oversikt-vasentliga-fragor-bottenviken.pdf>
- Behovsbedömning på 32 sidor, omfattning och detaljeringsgrad av miljökonsekvensbeskrivningen för Bottenvikens vattendistrikt med anledning av miljöbedömning av åtgärdsprogram 2015-2021
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/bottenviken/samrad/samrad-2012/mkb-bv.pdf> ;

Båge promemoriorna är registrerade under diarienummer 537-9702-2012

Sven-Erik Österberg, Landshövding i Norrbottens län och ordförande för vattendelegationen i Bottenvikens vattendistrikt ställer - i anslutning till förordet till samrådshandlingen – följande fråga: **Vad behöver prioriteras de närmaste åren för att förvaltningen av vattnet ska bli bättre?**

Han skriver vidare: *Vattenförvaltningen, som är det svenska genomförandet av EU:s vattendirektiv, ska ge möjlighet för berörda att delta i arbetet. Samrådet ger en möjlighet att påverka inriktningen på det arbete som ska genomföras de närmaste åren, innan förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer fastställs i slutet av 2015. Samrådet pågår perioden 1 december 2012 till 1 juni 2013 och riktar sig till alla som är intresserade och berörs av vattenfrågor. Han avslutar med uppmaningen: **Ta möjligheten! Lämna dina synpunkter och tyck till om vattenförvaltningsarbetet!***

Uppmaningen har antagits och svar kommer från Arbetsgrupp för Vuollerimbygden i Utveckling - kallad Vuollerimgruppen - som utsågs vid stormöte på Folkets Hus i Vuollerim den 17 januari 2013 baserat på annonserad kallelse enligt nedan.

Luleälvens torrfåror kontra EU-direktiven – Projektidé.

Det är bråttom! Just nu finns det ett nytt fönster öppet för bygden att - med stöd av EU-direktiven - i samverkan påverka/ skapa möjlighet förverkliga ett pilotprojekt avseende torrfåran nedströms Letsidammen.

Bilaga 1 " Vuollerimbygden i Utveckling ny grupp Pilotprojekt 2013 "

Bilaga 2 "Arbetsgruppen bakom riksdagsmännens studieresa Vuollerimbygden aug 2012"

Bilaga 3 "Program för riksdagsmännens studieresa i Vuollerimbygden aug 2012"

Vuollerimgruppen har inte de ekonomiska resurser som behövs för att avge detaljerade svar.

Däremot, framförs principiella och övergripande uppfattningar som baseras på erfarenheter på nära håll. Bygdens folk har under mer än 50 år upplevt vattenkraftens exploatering inom Jokkmokks kommun, med dess både för- och nackdelar. Erfarenheter baserade på imponerande stora leveranser från kommunens 10 kraftverk. De svarar ensamma årligen för ca 18 % = 11 050 GWh av rikets totala produktion av förnybar el. Siffran för Lule älvdals alla 15 kraftverk tillsammans motsvarar ca 14 310 GWh = ca 20 % av rikets hela årsproduktion. Dessa leveranser av förnybar el under 100 år har genererat astronomiska inkomster till Folkhemmets utveckling och välbefinnande. Vuollerimgruppen står för kunskap inhämtad på plats under decennier. Det innebär att det finns värdefulla kunskaper för Vattenmyndigheten att ta tillvara när det gäller utvärdering av bästa inriktningen på arbetet och i fråga om prioritering för att förvaltningen av vattnet ska bli bättre. För framtiden gäller god ekonomisk utveckling för den levererande kommunen numera tas med i beräkningen när EU-direktivens tillämpning effektueras om biologisk mångfald i rinnande vatten i samband med vattenkraft. Det är en ny värdefull faktor som inte vägts in på samma sätt tidigare vid Luleälvens exploatering.

Bilaga 4 " Vattenfalls produktion av förnybar el i Lule älvdalar "

Bilaga 5 " Regionplanens implementering och dess effekter"

Vuollerimgruppens uppdrag – Prioritering av Pilotprojekt - Miniflöde upp till 10 % nedströms Letsidammen.

Målet är att få Staten, dvs. riksdag och regering, som Vattenfalls ägare att medverka till att kraven på ett Pilotprojekt infrias.

Dåvarande Kungliga Vattenfallsstyrelsen, numera Vattenfall AB, övertalade kommunen och dess befolkning med löften om "stadigvarande uppsving" för att komma åt älvarna för exploatering. Löften som under en kort tid infriades, men som efterhand svikits. Det finns enligt Vuollerimgruppens uppfattning både ekonomiskt och moraliskt ansvar för Staten att mildra effekterna från exploateringen och de under decennier svikna löftena.

Det finns enligt uppgift källmaterial i form av information från Vattenfall (före utbyggnaden) samt i vattendomar och vattenlagar (där språkbruket ofta är svårtytt för gemene man) m.m., som visar att Vattenfall har utestående och ännu inte åtgärdade skyldigheter gentemot Vuollerimbygden och mot kommunen. Det vill säga utestående skyldigheter i förhållande till verklig tillämpning och utveckling. Frågan om hur givna löften, jämte hur domstolsbesluten från tiden före utbyggnaden av vattenkraftsobjekten i Lule älvarna har infriats efter utbyggnaden, är värd en utredning.

Vuollerimgruppen saknar kompetens och ekonomi för vidare forskning och förhandling i dessa frågor. Tillkomsten av EU:s vattendirektiv gör att många av de skador på främst miljön och fisket, nu kommer i fokus på ett nytt sätt och som nu måste åtgärdas på ett helt annat sätt än vad som hittills skett. Pilotprojektet blir en hjälp på vägen.

Löftena till Jokkmokks kommun och dess befolkning behöver effektueras: kraven är befogade!?

Det finns stöd för Vuollerimgruppens påståenden från tiden när Regionplanen implementerades 1957 – 1960.

Med referens till bl.a. löften som Kungliga Vattenfallsstyrelsen gav före utbyggnad av Lilla Lule älv är frågan motiverad varför hänsyns inte längre tas till dessa löften efter genomförd utbyggnad?

I extranummer av Vattenfallsstyrelsen tidning "Vattenfall informerar" från 1957 övertygar dåvarande Generaldirektören och chefen för Vattenfallsstyrelsen Åke Rusck bygdens befolkning med en rad olika positiva argument som fick starka krafter som var emot utbyggnad att ge vika. Vissa av Ruscks argument återges här i citat som styrker att Vattenfall alternativt Staten har en oregerad skuld till bygden:

"För Jokkmokks kommun innebär förverkligandet av utbyggnadsprogrammet ett betydande och stadigvarande ekonomiskt uppsving". "Det i vattenkraftutbyggnaderna investerade kapitalet kommer att medföra kommunala skatteobjekt, dels i form av fastighetsvärden i regleringsdammarnas kraftverk och övriga anläggningar och dels genom att viss del av företagsvinsten kommer att beskattas inom kommunen. Dessa nya skatteobjekt komma att successivt öka skatteunderlaget".

"Vi vill inte förneka att ingreppen i vissa avseenden blir stora. Vi har dock strävat efter att ta all möjlig hänsyn till bygd, näringar, naturvärden och befolkning. De anläggningar som planeras för Lilla Lule älv kommer självfallet att påverka vattentillgången i själva fallen och vissa av sjöarna kan förlora något av sin gamla karaktär. Samtidigt tillföres bygden betydande arbetstillfällen, förbättrade kommunikationer, nya turistmål, för att inte tala om ökat skatteunderlag".

"När alla vattenkraftsresurser en gång kommer att vara fullt utbyggda inom länet kommer Norrbotten att bli vårt lands största kraftproducent och Jokkmokk vårt lands största kraftverkskommun. För att genomföra detta program hoppas vi på ett givande samarbete med länet och bygden. Vi vet med oss att vi har många stora frågor framför oss och utan lokal medverkan kan de inte lösas. För Vattenfalls del vill jag deklarerera, att vi vill sträva efter ett gott samarbete till gagn både för svensk kraftförsörjning och för den berörda bygden".

Genom EU:s ramdirektiv för vatten och införandet av den nya Vattenförvaltningen har ett nytt instrument skapats för arbetet med att återskapa och bevara biologisk mångfald i rinnande vatten i anslutning till exploaterad vattenkraft.

Bilaga 6 "Dags att löftena till Jokkmokks kommun och dess befolkning effektueras"

Kort historik. Den lokala utvecklingsplanen för Vuollerimbygden arbetades fram under ett par år (2009 – 2011) med hjälp av ”Hela Sverige Ska Leva Norrbotten”. Det är en organisation som vänder sig till bygder i utveckling. Planen togs fram som ett ”Leader projekt” – med processledare inom Leader Polaris. Dokumentationen – Vuollerimbygden i Utveckling - offentliggjordes i december 2011.

Riksdagsmän besökte Vuollerimbygden 15 -17 augusti 2012. (Rapporter från riksdagen 2011/12: RFR1, 2011/12: RFR3, Dnr 170-652-2011/12)

Med dokumentmappen som referens besökte riksdagsmän i somras Vuollerimbygden och Jokkmokk kommuns älvdalar under tre dagar. Ordföranden i Miljö- och Jordbruksutskottets utvärderingsgrupp, Irene Oskarsson, beskrev riksdagsmännens motivation för studiebesöket på följande sätt:

”Frågan om vattenkraftens roll för en trygg energiförsörjning, den biologiska mångfalden, möjligheten för ett lokalt inflytande över del av vinsterna från utvinningen har aktualiserats under det gångna året. Vi har nu som riksdagsledamöter möjlighet att delta på en intressant studieresa enligt bifogat program som lokala krafter har sammanställt åt oss. Nina och jag har bl.a. utifrån det arbete som bl.a. Miljö- och Jordbruksutskottets utvärderingsgrupp gjort sett behovet av att lära mera om lokala förhållanden och villkor.”

Riksdagsmännens studiebesök vid Porsi, Vuollerim, Letsi, Akkats i Jokkmokk, Lulleketje, Messaure samt till olika företag, friskolan, rundvandring i byn, mm. dokumenterades. Det blev en intressant dokumentation som med tydlighet visar på bristande skydd av besökta älvar, att vattenkraften behöver anpassas för att bli miljövänlig och möjliggöra ett återupprättande av näringar som, turism, rekreation, det forna fiskeeldoradot, allt för att skapa framtidstro i syfte att vända avfolkningen till tillväxt i bygden.

Den nya arbetsgruppens fokus genomförandet av restaureringsprogrammet ”Letsi-projektet”

- Driva frågan om ett restaureringsprogram avseende ”Letsi-projektet” med dess torrfåror.
- Stödja projektet som startas via Jokkmokks fiskegrupp, med kommunens Fiskekonsulent Dan Ojanlatva som ledare för pilotprojektet som avser provtappningar i den torrlagda älven.
- Vuollerimbygden och kommunens viktigaste utgångspunkt är de positiva effekter i utökade utkomstmöjligheter/ fler arbetstillfällen som uppkommer för besöksnäringen som gynnar lokalsamhällets utveckling
- Tydliggöra att projektet har en grund i de tre benen för hållbar utveckling; socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart.
- Delta i och följa utvecklingen av arbetet inom Vattenmyndighet och Vattenråd VRO4 angående Luleälven. Däri ingår att bevaka och påverka de centralt pågående utredningarna:
 - En utredning pågår som ser över om och hur landets vattenkraftsanläggningar lever upp till miljöbalkens och EU:s vattendirektiv. Utredningen ska hitta en lämplig avvägning mellan produktionsintresset och miljöintresset. Resultatet ska redovisas senast den **30 juni 2013**. Vuollerimgruppens synpunkter bör väga tyngre än Vattenfalls.
 - De 15 Kraftverken i Luleälven har klassats som Kraftigt Modifierade Vatten (KMV). Vattenfall AB har istället för år 2015 fått dispens till år 2021 för att uppnå God Ekologisk Potential (GEP). Statusklassningarna under Vattenförvaltningens andra cykel ska vara klar i **augusti 2013**. Vattenfalls argument kan inte godtas.

Pilotprojektet vill bevisa att det på sikt uppstår en vinst för riket i sin helhet när EU-direktiven tillämpas fullt ut.

För att uppnå ett rättvisande resultat förutsätts att Staten och Vattenkrafts-industrin på ett neutralt sätt fullt ut väger in alla samhälleliga och nationella aspekter efter att torrfåran ersatts med en minitappning. Det gäller att Staten som Vattenfall AB:s ägare inser att när de tekniska, miljömässiga, den lokala samhällsutvecklingen, EU-

direktivens krav på restaureringsåtgärder, osv., beaktats fullt ut så kommer effekten bli en vinst såväl lokalt som för nationen i helhet. Avsikten med projektet är att visa att det blir samhällsekonomiskt försvarbart att hålla ett minimiflöde i älvfåran och att samtidigt uppnå både GEP och infria miljöbalkens krav.

Med hänvisning till ovanstående är vår förhoppning att dessa frågor ges en prioriterad handläggning av utskottet och att Vattenfall åläggs att som ett pilotprojekt vidta miljö- och fiskefrämjande åtgärder i Lilla Luleälv på sträckan Porsiselet – Letsi kraftstation i enlighet med EU:s vattendirektiv och i samverkan med Ortsbefolkningen. Den s.k. spegeldammen ombyggs och ny bro uppförs enligt tidigare framtagna planer.

Vuollerimbygden i Utveckling

Enligt uppdrag

Kurt Lundström

Torpvägen 12

147 63 Uttran

Ps, Vuollerimgruppen består av följande personer som representerar röster från gräsrotsnivå: Annette Amundsson, Kurt-Lennart Mickelsson, Hans-Åke Sundkvist, Ove Amundsson, Pejje Nordkvist, Bernt Lindberg, Britta Olsson, Örjan Kraft, Eivor Auna och Kurt Lundström. De har fått i uppdrag att representera gruppen i kontakter utåt och inåt både i lokala och i centrala sammanhang, med Kurt Lundström som språkrör. Arbetet sker helt ideellt då det inte ens finns medel att tillgå som täcker direkta utlägg, förlorad arbetsförtjänst, för remissarbete och bevakning av vattenrådsmötena.

Detta brevets bilagor:

Bilaga 1 " Vuollerimbygden i Utveckling ny grupp Pilotprojekt 2013 "

Bilaga 2 "Arbetsgruppen bakom riksdagsmännens studieresa Vuollerimbygden aug 2012"

Bilaga 3 "Program för riksdagsmännens studieresa i Vuollerimbygden aug 2012"

Bilaga 4 " Vattenfalls produktion av förnybar el i Lule älvdalar "

Bilaga 5 " Regionplanens implementering och dess effekter"

Bilaga 6 "Dags att löftena till Jokkmokks kommun och dess befolkning effektueras"

Tillkommande referensmaterial

Bilaga 7 "Luleälvarna kortfattad historik och problembeskrivning"

Bilaga 8 "Staten/Vattenfall har glömt att del av vinsterna skulle stanna kvar i kommunen"

Bilaga 9 "Återblick – riksdagsledamöternas studiebesök blev lyckat – öppnade vägen för Vuollerimbygden"

Bilaga 10 "Svar 2012-12-13 till SPEQS på enkät om Vattenrådets roll"

Bilaga 11 "Brev till MJU-utskottet 2011-11-10"